

5.4. Շրջակա բնական միջավայրի աղտոտվածության մշտադիտարկում (մոնիթորինգ)

5.4.1.2011թ. շրջակա բնական միջավայրի աղտոտվածության մշտադիտարկում (մոնիթորինգ): Ըստ ՀՀ բնապահպանության նախարարության տեղեկատվության, հանրապետության շրջակա բնական միջավայրը 2011թ. ունեցել է հետևյալ բնութագիրը.

Օդային ավազանի որակի մշտադիտարկում (մոնիթորինգ): 2011թ. հանրապետության մթնոլորտի աղտոտվածության որակի մոնիթորինգ իրականացվել է Երևան, Գյումրի, Վանաձոր, Հրազդան, Ալավերդի և Արարատ քաղաքներում տեղակայված 14 դիտակայանների, Երևան, Գյումրի, Վանաձոր, Հրազդան, Ալավերդի, Ծաղկաձոր, Վաղարշապատ, Աբովյան, Սևան, Կապան և Քաջարան քաղաքներում տեղակայված պասիվ նմուշառման 173 դիտակետերի, Երևան, Ալավերդի, Ծաղկաձոր քաղաքներում և Ամբերդ գյուղում տեղակայված ավտոմատ կայանների միջոցով:

Գործող 14 դիտակայանի միջոցով վերցված օդի 9799 փորձանմուշում որոշվել են փոշու, ծծմբի երկօքսիդի, ազոտի երկօքսիդի և գետնամերձ օզոնի պարունակությունները: Հանրապետության 11 քաղաքներում տեղակայված պասիվ նմուշառման 173 դիտակետից վերցվել է օդի 11240 փորձանմուշ, որոնցում որոշվել են ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի պարունակությունները: Ամբերդ գյուղում տեղակայված ավտոմատ կայանից վերցված 6899 փորձանմուշում որոշվել են ծծմբի երկօքսիդի, ազոտի երկօքսիդի, ամոնիակի, գետնամերձ օզոնի, նիտրատ, քլոր, սուլֆատ, ամոնիում իոնների և 21 քիմիական տարրերի պարունակությունները: Երևան, Ալավերդի և Ծաղկաձոր քաղաքներում տեղակայված ավտոմատ կայաններում ածխածնի մոնօքսիդի, ծծմբի երկօքսիդի, ազոտի օքսիդների (Երևանում և Ալավերդիում նաև գետնամերձ օզոնի) պարունակությունները որոշելու համար կատարվել է օդի 527669 դիտարկում: Ընդհանուր առմամբ վերցվել է օդի 555607 փորձանմուշ:

Երևան քաղաքի մշտական 5 դիտակայաններում ակտիվ նմուշառման եղանակով մթնոլորտային օդի փորձանմուշներում որոշվել են փոշու, ծծմբի երկօքսիդի, ազոտի երկօքսիդի և գետնամերձ օզոնի պարունակությունները: Ակտիվ նմուշառման միջոցով վերցվել է օդի 4896 փորձանմուշ: Փոշու միջին տարեկան կոնցենտրացիան ՍԹԿ-ն գերազանցել է 2.1 անգամ, ազոտի երկօքսիդինը՝ 2.7 անգամ: Քաղաքի մթնոլորտային օդի փորձանմուշներում ավտոմատ կայանների միջոցով որոշվել են ածխածնի մոնօքսիդի, ծծմբի երկօքսիդի, ազոտի օքսիդների և գետնամերձ օզոնի պարունակությունները: Ավտոմատ սարքի միջոցով ածխածնի մոնօքսիդի պարունակության որոշման համար կատարվել է օդի 189931, ծծմբի երկօքսիդի համար՝ 122564, ազոտի օքսիդների համար՝ 19550, գետնամերձ օզոնի համար՝ 9290 դիտարկում: Ըստ ավտոմատ սարքերի տվյալների, մթնոլորտային օդի փորձանմուշներում ազոտի երկօքսիդի և ազոտի օքսիդի միջին տարեկան կոնցենտրացիաները ՍԹԿ-ն գերազանցել են 1.3-ական անգամ: Քաղաքի պասիվ նմուշառման 20 դիտակետերի միջոցով վերցված մթնոլորտային օդի 953 փորձանմուշներում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին տարեկան կոնցենտրացիաները դիտվել են թույլատրելի նորմաների սահմաններում:

Գյումրի քաղաքի մշտական դիտակայանում փոշու պարունակության որոշման համար վերցվել է օդի 297 փորձանմուշ: Փոշու միջին տարեկան կոնցենտրացիան ՍԹԿ-ն գերազանցել է 1.8 անգամ: 2010թ. համեմատ փոշու միջին տարեկան կոնցենտրացիան նվազել է 1.1 անգամ:

Քաղաքի պասիվ նմուշառման 24 դիտակետերից ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի պարունակությունները որոշելու համար վերցվել է օդի 2380 փորձանմուշ: Ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին տարեկան կոնցենտրացիաները դիտվել են թույլատրելի նորմաների սահմաններում:

Վանաձոր քաղաքի մշտական 3 դիտակայաններում ակտիվ նմուշառման եղանակով մթնոլորտային օդի փորձանմուշներում որոշվել են ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի պարունակությունները: Ընդհանուր առմամբ վերցվել է օդի 1688 փորձանմուշ: Ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին տարեկան կոնցենտրացիաները դիտվել են թույլատրելի նորմաների սահմաններում: Քաղաքի պասիվ նմուշառման 24 դիտակետերի միջոցով վերցված մթնոլորտային օդի 1607 փորձանմուշներում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին տարեկան կոնցենտրացիաները դիտվել են թույլատրելի նորմաների սահմաններում:

Ալավերդի քաղաքի մշտական 2 դիտակայաններում, ինչպես նաև ավտոմատ կայանում ակտիվ նմուշառման եղանակով մթնոլորտային օդի փորձանմուշներում որոշվել են ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի պարունակությունները: Ընդհանուր առմամբ վերցվել է օդի 1664 փորձանմուշ: Ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին տարեկան կոնցենտրացիաները դիտվել են թույլատրելի նորմաների սահմաններում: Ավտոմատ սարքի միջոցով ածխածնի մոնօքսիդի պարունակության որոշման համար կատարվել է օդի 60990, ծծմբի երկօքսիդի համար՝ 27639, ազոտի օքսիդների համար՝ 2788, գետնամերձ օդոնի համար՝ 3686 դիտարկում: Ըստ ավտոմատ սարքի տվյալների, ավտոմատ կայանի հարակից տարածքի մթնոլորտային օդի փորձանմուշներում ծծմբի երկօքսիդի միջին տարեկան կոնցենտրացիան ՍԹԿ-ն գերազանցել է 3.3 անգամ: Քաղաքի պասիվ նմուշառման 18 դիտակետերից ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի պարունակությունները որոշելու համար վերցվել է օդի 1576 փորձանմուշ: Ծծմբի երկօքսիդի միջին տարեկան կոնցենտրացիան ՍԹԿ-ն գերազանցել է 1.2 անգամ:

Հրազդան քաղաքի մշտական դիտակայանում ցեմենտի փոշու պարունակության որոշման համար վերցվել է օդի 915 փորձանմուշ: Մթնոլորտային օդում ցեմենտի փոշու միջին տարեկան կոնցենտրացիան ՍԹԿ-ն գերազանցել է 4.0 անգամ, իսկ միանվագ առավելագույն կոնցենտրացիան՝ վերցված նմուշների 55%-ի մեջ՝ մինչև 6.5 անգամ: 2010թ. համեմատ փոշու միջին տարեկան կոնցենտրացիան բարձրացել է 1.2 անգամ: Քաղաքի պասիվ նմուշառման 12 դիտակետերի միջոցով վերցված մթնոլորտային օդի 993 փորձանմուշներում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին տարեկան կոնցենտրացիաները դիտվել են թույլատրելի նորմաների սահմաններում:

Արարատ քաղաքի մշտական դիտակայանում ցեմենտի փոշու պարունակության որոշման համար ակտիվ նմուշառման միջոցով վերցվել է օդի 339 փորձանմուշ: Մթնոլորտային օդում ցեմենտի փոշու միջին տարեկան կոնցենտրացիան ՍԹԿ-ն գերազանցել է 1.6 անգամ: 2010թ. համեմատ ցեմենտի փոշու միջին տարեկան կոնցենտրացիան նվազել է 1.4 անգամ:

Ծաղկաձոր քաղաքի պասիվ նմուշառման 14 դիտակետերի միջոցով վերցված մթնոլորտային օդի 1157 փորձանմուշներում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին տարեկան կոնցենտրացիաները դիտվել են թույլատրելի նորմաների սահմաններում: Ավտոմատ սարքի միջոցով ածխածնի մոնօքսիդի պարունակության որոշման համար կատարվել է օդի 32096, ազոտի օքսիդների համար՝ 17698, ծծմբի երկօքսիդի համար՝ 41437 դիտարկում: Ըստ

ավտոմատ սարքի տվյալների, ավտոմատ կայանի հարակից տարածքի մթնոլորտային օդի փորձանմուշներում որոշված նյութերի միջին տարեկան կոնցենտրացիաները դիտվել են թույլատրելի նորմաների սահմաններում:

Վաղարշապատ, Արուսյան և Սևան քաղաքների պասիվ նմուշառման համապատասխանաբար 16, 12 և 10 դիտակետերի միջոցով վերցված մթնոլորտային օդի 1008, 1049 և 473 փորձանմուշներում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին տարեկան կոնցենտրացիաները դիտվել են թույլատրելի նորմաների սահմաններում:

Կապան և Քաջարան քաղաքների համապատասխանաբար 15 և 8 դիտակետերում տեղադրված պասիվ նմուշառիչներով նմուշառ կատարվել է միայն հունվար ամսին, վերցված մթնոլորտային օդի 28 և 16 փորձանմուշներում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին տարեկան կոնցենտրացիաները դիտվել են թույլատրելի նորմաների սահմաններում:

Ամբերդ գյուղում ավտոմատ եղանակով վերցվել է օդի 829 և փոշու 245 փորձանմուշ: Օդի փորձանմուշներում որոշվել են ծծմբի երկօքսիդի, ազոտի երկօքսիդի, ամոնիակի և նիտրատ իոնի, իսկ փոշու փորձանմուշներում՝ քլոր, նիտրատ, սուլֆատ, ամոնիում իոնների և 21 քիմիական տարրերի պարունակությունները: Մթնոլորտային օդում գետնամերձ օզոնի պարունակության որոշման համար անընդմեջ ռեժիմով կատարվել է 5825 դիտարկում: Գետնամերձ օզոնի միջին տարեկան կոնցենտրացիան ՍԹԿ-ից բարձր է եղել 3.1 անգամ, իսկ ազոտի երկօքսիդի և ամոնիակի միջին տարեկան կոնցենտրացիաները դիտվել են թույլատրելի նորմաների սահմաններում:

Ամբերդ գյուղի ավտոմատ կայանի հարակից տարածքի տեղումներում վերահսկվող նյութերի պարունակությունը, 2011թ.

մգ/դմ³

Ցուցանիշներ	Վերցված անձրևի և ձյան փորձանմուշներում որոշված ցուցանիշների միջին տարեկան կոնցենտրացիաները
Ջրածնային ցուցիչ (pH)	6.67
Նիտրատ իոն	2.780
Սուլֆատ իոն	2.795
Քլորիդ իոն	0.976
Ամոնիում իոն	0.845
Տեսակարար էլեկտրահաղորդականություն (μՍիմ/սմ)	40.38
Ընդհանուր ֆոսֆոր	0.124
Նատրիում	0.563
Կալիում	0.553
Մագնեզիում	0.278
Կալցիում	4.401
Երկաթ	0.072
Կապար	0.001
Կադմիում	0.000
Պղինձ	0.002
Յինկ	0.008
Քրոմ	0.000
Արսեն	0.000
Նիկել	0.001

Մակերևութային ջրերի որակի մշտադիտարկում (մոնիթորինգ): 2011թ. մակերևութային ջրերի նմուշառ կատարվել է հանրապետության 39 ջրային օբյեկտների 129 դիտակետերում: Վերցված 1221 փորձանմուշներում որոշվել է 44-49-ական ցուցանիշ: Ընդհանուր առմամբ որոշվել է 54945 ցուցա-նիշ:

Մակերևութային ջրերի աղտոտվածության վիճակը, 2011թ.

Ջրային օբյեկտի անվանումը	Դիտակետի համարը	Դիտակետը (հատվածքը)	Նմուշների քանակը	Աղտոտիչների անվանումը	ՍԹԿ-ն գերազանցող դեպքերի քանակը, միավոր	Միջին տարեկան կոնցենտրացիայի գերազանցումները ՍԹԿ-ից, անգամ
Փամբակ	1	Հարթագյուղ գյուղից 0.5 կմ վերև	9	այլումին	7	5.1
				մանգան	5	2.6
				վանադիում	9	3.0
	2	ք.Սպիտակից 0.5 կմ ներքև	12	այլումին	8	2.7
				պղինձ	7	2.0
				վանադիում	12	4.0
	3	ք.Վանաձորից 0.6 կմ վերև	12	այլումին	9	2.7
				պղինձ	6	11.0
				վանադիում	12	3.0
	4	ք.Վանաձորից 4.5 կմ ներքև	12	նիտրիտ իոն	9	3.7
				ամոնիում իոն	11	10.4
				այլումին	9	2.7
քրոմ				8	3.0	
պղինձ				12	6.0	
վանադիում				12	3.0	
Դեբեդ	5	Մարցիգետի թափման կետից 0.5 կմ ներքև	12	նիտրիտ իոն	6	1.7
				այլումին	10	5.9
				մանգան	7	1.8
				պղինձ	12	4.0
	6	ք.Այրումից 0.5 կմ վերև	12	նիտրիտ իոն	8	1.3
				այլումին	12	7.2
				մանգան	10	2.5
				պղինձ	12	18.0
				ցինկ	10	2.3
				վանադիում	12	4.0
	7	ՀՀ պետական սահմանի մոտ	9	նիտրիտ իոն	6	1.3
				այլումին	9	12.2
երկաթ				3	1.4	
մանգան				7	3.6	
պղինձ				9	20.0	
ցինկ				5	2.2	
8	ք.Ստեփանավանից 0.5 կմ վերև	12	այլումին	8	4.7	
			վանադիում	12	6.0	
			պղինձ	9	3.0	
10	Գետաբերան	12	այլումին	8	4.5	
			պղինձ	9	3.0	
			վանադիում	12	5.0	
Տաշիր	11	Միխայելովկա գյուղից 0.5 կմ վերև	8	այլումին	6	8.5
				մանգան	8	4.7
				պղինձ	6	2.0
				վանադիում	8	4.0
	12	Մարատովկա գյուղից 0.5 կմ ներքև	8	այլումին	6	8.8
				պղինձ	6	2.0
				վանադիում	8	5.0

5.ՍՈՑԻԱԼ-ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՏՎԱԾ

Ջրային օբյեկտի անվանումը	Դիտակետի համարը	Դիտակետը (հատվածքը)	Նմուշների քանակը	Աղտոտիչների անվանումը	ՍԹԿ-ն գերազանցող դեպքերի քանակը, միավոր	Միջին տարեկան կոնցենտրացիայի գերազանցումները ՍԹԿ-ից, անգամ
Մարցիգետ	13	Գետաբերան	12	այլումին	12	8.7
				մանգան	4	2.0
				պղինձ	12	4.0
				վանադիում	12	2.0
Ախթալա	14	Գետաբերան	12	ամոնիում իոն	7	1.3
				սուլֆատ իոն	11	3.5
				այլումին	12	17.8
				երկաթ	9	2.2
				մանգան	12	53.6
				պղինձ	12	273.0
				ցինկ	12	186.7
				սելեն	7	2.0
				կադմիում	12	5.0
				Աղստև	15	ք.Դիլիջանից 1.2 կմ վերև
մանգան	6	2.0				
վանադիում	10	2.0				
16	ք.Դիլիջանից 0.5 կմ ներքև	12	ԹԿՊ ₅		4	1.2
			նիտրիտ իոն		6	2.1
			ամոնիում իոն		5	1.2
			այլումին		9	2.9
			մանգան		7	1.8
			պղինձ		11	2.0
			վանադիում		11	2.0
17	ք.Իջևանից 1 կմ վերև	12	ԹԿՊ ₅		6	1.1
			այլումին		9	3.4
			մանգան		9	2.2
			պղինձ		9	2.0
			վանադիում		10	2.0
18	ՀՀ պետական սահմանի մոտ	12	նիտրիտ իոն		5	1.2
			այլումին	9	4.0	
			պղինձ	10	3.0	
			վանադիում	11	2.0	
Գետիկ	19	ք.Ճամբարակից 0.5 կմ վերև	9	այլումին	7	2.4
				վանադիում	7	2.0
	20	Գետաբերան	12	այլումին	12	4.0
				պղինձ	10	3.0
Արաքս	25	Մուրմալու գյուղի դիմաց	8	այլումին	7	7.1
				քրոմ	7	5.0
				մանգան	5	2.6
				պղինձ	8	2.0
	26	Հրազդան գետի թափման կետից վերև	3	նիտրիտ իոն	3	2.7
				սուլֆատ իոն	2	1.3
				այլումին	3	3.4
				քրոմ	3	6.0
				մանգան	3	3.7
				պղինձ	2	2.0
սելեն	3	2.0				
վանադիում	3	13.0				

5. ՍՈՑԻԱԼ-ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՏՎԱԾ

Ջրային օբյեկտի անվանումը	Դիտակետի համարը	Դիտակետը (հատվածքը)	Նմուշների քանակը	Աղտոտիչների անվանումը	ՍԹԿ-ն գերազանցող դեպքերի քանակը, միավոր	Միջին տարեկան կոնցենտրացիայի գերազանցումները ՍԹԿ-ից, անգամ	
Արաքս	27	Հրազդան գետի թափման կետից ներքև	3	նիտրիտ իոն	3	3.8	
				ամոնիում իոն	2	1.4	
				սուլֆատ իոն	3	1.4	
				այլումին	3	3.6	
				քրոմ	3	7.0	
				մանգան	3	4.0	
				պղինձ	2	3.0	
				սելեն	2	2.0	
				վանադիում	3	14.0	
	29	ք.Ագարակից 2 կմ հարավ	11	նիտրիտ իոն	4	1.3	
				սուլֆատ իոն	10	1.5	
				այլումին	9	5.8	
				քրոմ	10	6.0	
				մանգան	3	2.1	
				պղինձ	11	3.0	
				սելեն	10	4.0	
	վանադիում	11	13.0				
	30	ք.Ագարակից 2.5 կմ հարավ-արևելք	11	նիտրիտ իոն	3	1.3	
				սուլֆատ իոն	10	1.6	
				այլումին	9	3.5	
				քրոմ	11	6.0	
				պղինձ	11	7.0	
				սելեն	10	2.0	
				վանադիում	11	13.0	
	Ախուրյան	31	Ամասիա գյուղից 0.5 կմ վերև	6	այլումին	4	7.5
					քրոմ	4	2.0
					պղինձ	4	2.0
վանադիում					6	6.0	
32		Ամասիա գյուղից 1 կմ ներքև	6	այլումին	6	8.7	
				քրոմ	5	2.0	
				մանգան	3	1.9	
				պղինձ	5	3.0	
33		ք.Գյումրիից 0.8 կմ վերև	7	այլումին	6	7.4	
				մանգան	5	2.3	
				պղինձ	6	2.0	
				վանադիում	7	7.0	
34		ք.Գյումրիից 5 կմ ներքև	7	նիտրիտ իոն	6	5.9	
				ամոնիում իոն	7	5.8	
				այլումին	7	9.4	
				երկաթ	7	1.2	
				մանգան	5	3.5	
				պղինձ	6	4.0	
				վանադիում	7	9.0	
35		Երվանդաշատ գյուղից 0.5 կմ ներքև	8	նիտրիտ իոն	3	1.4	
				այլումին	7	3.9	
				քրոմ	4	3.0	
				մանգան	4	2.8	
				պղինձ	7	2.0	
վանադիում		8	9.0				

5.ՍՈՑԻԱԼ-ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՏՎԱԾ

Ջրային օբյեկտի անվանումը	Դիտակետի համարը	Դիտակետը (հատվածքը)	Նմուշների քանակը	Աղտոտիչների անվանումը	ՍԹԿ-ն գերազանցող դեպքերի քանակը, միավոր	Միջին տարեկան կոնցենտրացիայի գերազանցումները ՍԹԿ-ից, անգամ	
Աշոցք	36	Արտաշեն գյուղից 0.5 կմ ներքև	7	այլումին	4	1.5	
				պղինձ	2	2.0	
				ԹԿՊ ₅	3	1.1	
	37	Գետաբերան	6	այլումին	4	3.0	
				պղինձ	2	2.0	
				վանադիում	6	5.0	
Կարկաչուն	38	Ղարիբջանյան գյուղից 1 կմ ներքև	7	նիտրիտ իոն	7	10.7	
				ամոնիում իոն	4	2.1	
				սուլֆատ իոն	4	1.3	
				այլումին	7	3.7	
				մանգան	5	3.2	
				պղինձ	6	3.0	
				վանադիում	7	13.0	
Սևջուր	40	ք.Վաղարշապատից 10 կմ հարավ	12	նիտրիտ իոն	12	2.7	
				ամոնիում իոն	9	1.9	
				սուլֆատ իոն	10	2.3	
				այլումին	6	3.1	
				վանադիում	12	14.0	
				քրոմ	12	5.0	
				մանգան	10	4.0	
				պղինձ	8	3.0	
	սելեն	9	3.0				
	41	ք.Վաղարշապատից 11 կմ հարավ-արևելք	12	նիտրիտ իոն	12	4.5	
				սուլֆատ իոն	10	2.0	
				այլումին	6	4.1	
				վանադիում	12	13.0	
				քրոմ	11	5.0	
				մանգան	11	4.7	
				պղինձ	9	2.0	
				սելեն	8	2.0	
	42	Ռանչպար գյուղից 0.5 կմ ներքև	12	նիտրիտ իոն	12	2.7	
				սուլֆատ իոն	11	1.7	
				այլումին	7	1.5	
				վանադիում	12	12.0	
				քրոմ	12	5.0	
				մանգան	10	3.5	
				պղինձ	7	2.0	
				սելեն	8	2.0	
	Քասախ	43	ք.Ապարանից 0.5 կմ վերև	6	այլումին	6	13.6
					վանադիում	6	4.0
քրոմ					4	2.0	
երկաթ					3	1.5	
մանգան					4	2.9	
պղինձ					5	3.0	
44		ք.Ապարանից 0.5 կմ ներքև	7	ԹԿՊ ₅	4	1.3	
				ամոնիում իոն	5	4.1	
				այլումին	6	8.4	
				վանադիում	7	4.0	
				մանգան	6	3.3	
պղինձ	4	2.0					

5.ՍՈՑԻԱԼ-ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՏՎԱԾ

Ջրային օբյեկտի անվանումը	Դիտակետի համարը	Դիտակետը (հատվածքը)	Նմուշների քանակը	Աղտոտիչների անվանումը	ՍԹԿ-ն գերազանցող դեպքերի քանակը, միավոր	Միջին տարեկան կոնցենտրացիայի գերազանցումները ՍԹԿ-ից, անգամ
Քասախ	45	ք.Աշտարակից 1 կմ վերև	8	ալյումին	5	5.6
				վանադիում	8	11.0
				քրոմ	4	2.0
				պղինձ	2	2.0
	46	ք.Աշտարակից 3.5 կմ ներքև	8	նիտրիտ իոն	3	1.2
				ալյումին	5	2.3
				վանադիում	8	10.0
				քրոմ	2	2.0
	47	Գետաբերան	12	ԹԿՊ ₅	9	1.2
				նիտրիտ իոն	6	1.8
				ալյումին	4	2.5
				վանադիում	12	10.0
քրոմ				11	3.0	
Գեղարոտ	48	Արագած գյուղից 0.5 կմ վերև	6	ալյումին	6	38.4
				քրոմ	1	2.0
				մանգան	6	36.0
				նիկել	2	1.8
				պղինձ	2	4.0
				ցինկ	5	13.7
	49	Գետաբերան	6	նիտրիտ իոն	6	3.3
				ալյումին	5	6.7
				վանադիում	3	2.0
				քրոմ	2	2.0
				մանգան	6	3.7
				պղինձ	4	2.0
Հախավերդ	50	Փարպի գյուղից 0.5 կմ ներքև	7	ալյումին	6	2.7
				վանադիում	7	10.0
Հրազդան	51	Գեղամավան գյուղի մոտ	4	վանադիում	4	5.0
				քրոմ	4	3.0
				սելեն	4	2.0
	52	Քաղսի գյուղից 0.5 կմ ներքև	12	ԹԿՊ ₅	8	1.3
				ալյումին	5	3.5
				վանադիում	12	8.0
				քրոմ	9	2.0
				մանգան	10	3.4
	53	Արգել գյուղից 0.5 կմ ներքև	12	ԹԿՊ ₅	10	1.3
				ալյումին	4	2.1
				վանադիում	12	12.0
				քրոմ	11	3.0
	54	Արգնի ՀԵԿ-ից 0.5 կմ ներքև	12	ԹԿՊ ₅	9	1.2
				նիտրիտ իոն	9	2.1
				ամոնիում իոն	5	1.5
				ալյումին	4	2.8
վանադիում				12	15.0	
քրոմ				12	9.0	
մանգան				9	2.5	
պղինձ	9	2.0				
սելեն	9	2.0				

5.ՍՈՑԻԱԼ-ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՏՎԱԾ

Ջրային օբյեկտի անվանումը	Դիտակետի համարը	Դիտակետը (հատվածքը)	Նմուշների քանակը	Աղտոտիչների անվանումը	ՍԹԿ-ն գերազանցող դեպքերի քանակը, միավոր	Միջին տարեկան կոնցենտրացիայի գերազանցումները ՍԹԿ-ից, անգամ
Հրազդան	55	Դարբնիկ գյուղի մոտ	12	ԹԿՊ ₅	12	2.9
				ԹՔՊ	6	1.2
				նիտրիտ իոն	12	5.9
				ամոնիում իոն	12	27.4
				այլումին	5	3.7
				վանադիում	12	14.0
				քրոմ	12	7.0
				մանգան	12	10.2
	պղինձ	12	4.0			
	56	Գետաբերան	12	ԹԿՊ ₅	5	1.2
				նիտրիտ իոն	12	3.9
				ամոնիում իոն	11	5.4
				սուլֆատ իոն	7	1.2
				այլումին	6	2.3
				վանադիում	12	15.0
				քրոմ	12	5.0
մանգան				12	3.6	
պղինձ	10	2.0				
Մարմարիկ	57	Հանքավան գյուղից 0.5 կմ վերև	7	այլումին	5	2.5
	58	Գետաբերան	12	պղինձ	6	3.0
				ԹԿՊ ₅	10	1.4
				այլումին	8	3.5
				վանադիում	8	2.0
				քրոմ	5	2.0
մանգան	11	2.8				
պղինձ	10	3.0				
Գետառ	59	Գետաբերան	12	ԹԿՊ ₅	10	1.5
				ԹՔՊ	4	1.2
				նիտրիտ իոն	12	8.4
				ամոնիում իոն	12	8.5
				սուլֆատ իոն	5	1.4
				այլումին	7	3.3
				վանադիում	12	21.0
				քրոմ	12	7.0
				պղինձ	11	3.0
սելեն	6	2.0				
Ձկնագետ	60	Մեմյոնովկա գյուղից 0.5 կմ վերև	7	այլումին	5	2.3
	61	Գետաբերան	8	պղինձ	1	2.0
				այլումին	7	3.2
վանադիում	8	2.0				
մանգան	5	2.1				
Մարիկ	62	Վերին Շորժա գյուղից 0.5 կմ վերև	7	այլումին	6	2.6
				վանադիում	5	2.0
	63	Գետաբերան	9	նիտրիտ իոն	5	1.3
				այլումին	8	2.7
վանադիում	9	14.0				
Սոթք	64	Հանքավայրից 0.5 կմ վերև	9	վանադիում	7	2.0
				քրոմ	9	4.0
				մանգան	4	2.0
				նիկել	5	7.1

5.ՍՈՑԻԱԼ-ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՏՎԱԾ

Ջրային օբյեկտի անվանումը	Դիտակետի համարը	Դիտակետը (հատվածքը)	Նմուշների քանակը	Աղտոտիչների անվանումը	ՍԹԿ-ն գերազանցող դեպքերի քանակը, միավոր	Միջին տարեկան կոնցենտրացիայի գերազանցումները ՍԹԿ-ից, անգամ
Սոթք	65	Գետաբերան	8	այլումին	8	4.9
				վանադիում	8	5.0
				քրոմ	8	2.0
				պղինձ	7	2.0
Կարճաղբյուր	66	Աղբյուրաձոր գյուղից 0.5 կմ վերև	7	այլումին	3	1.1
				վանադիում	5	3.0
	67	Գետաբերան	8	այլումին	2	1.2
				վանադիում	8	11.0
Արփա-Սևան ջրատար	68	Ծովինար գյուղից 0.7 կմ վերև	8	վանադիում	8	13.0
				քրոմ	5	2.0
Վարդենիս	69	Վարդենիկ գյուղից 0.5 կմ վերև	7	այլումին	6	2.3
				վանադիում	5	2.0
	70	Գետաբերան	8	նիտրիտ իոն	2	1.7
				այլումին	7	2.0
Մարտունի	71	Գեղիովիտ գյուղից 0.5 կմ վերև	7	վանադիում	6	3.0
				քրոմ	4	2.0
	72	Գետաբերան	8	նիտրիտ իոն	2	1.6
				ամոնիում իոն	3	1.3
Արգիճի	73	Լեռնակերտ գյուղից 0.5 կմ վերև	7	այլումին	6	2.2
				վանադիում	7	3.0
	74	Գետաբերան	8	այլումին	5	1.6
				վանադիում	8	7.0
Ծակքար	75	Գետաբերան	8	այլումին	7	3.2
				վանադիում	7	6.0
Շողվակ	76	Գետաբերան	8	այլումին	6	1.5
				վանադիում	8	9.0
				քրոմ	4	2.0
Գավառագետ	77	Ծաղկավան գյուղից 0.5 կմ վերև	4	այլումին	4	4.3
	78	Գետաբերան	8	այլումին	3	1.2
վանադիում				8	20.0	
մանգան				6	2.1	
Վեղի	80	Ուրցաձոր գյուղից 0.5 կմ վերև	7	այլումին	7	6.5
				վանադիում	7	4.0
				պղինձ	3	2.0
	82	Գետաբերան	2	այլումին	2	14.5
վանադիում				2	5.0	
մանգան				2	2.4	
Արփա	83	ք.Ջերմուկից 0.5 կմ վերև	9	այլումին	9	2.8
				վանադիում	9	5.0
	84	ք.Վայքից 0.5 կմ վերև	10	այլումին	6	2.6
				վանադիում	10	4.0
				պղինձ	4	2.0
	85	ք.Վայքից 0.5 կմ ներքև	9	այլումին	7	3.1
				վանադիում	9	4.0
				պղինձ	6	2.0
86	ք.Եղեգնաձորից 0.5 կմ վերև	10	այլումին	7	3.0	
			վանադիում	10	5.0	
				պղինձ	4	2.0

5.ՍՈՑԻԱԼ-ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՏՎԱԾ

Ջրային օբյեկտի անվանումը	Դիտակետի համարը	Դիտակետը (հատվածքը)	Նմուշների քանակը	Աղտոտիչների անվանումը	ՍԹԿ-ն գերազանցող դեպքերի քանակը, միավոր	Միջին տարեկան կոնցենտրացիայի գերազանցումները ՍԹԿ-ից, անգամ
Արփա	87	Գետաբերան	9	ալյումին	6	4.6
				վանադիում	9	4.0
				պղինձ	6	2.0
Եղեգիս	88	Շատին գյուղից 0.5 կմ ներքև	9	ալյումին	6	6.2
				վանադիում	9	4.0
				պղինձ	5	2.0
Մեղրիգետ	89	ք.Մեղրիից 0.5 կմ վերև	11	ալյումին	4	1.4
				պղինձ	10	3.0
	90	Գետաբերան	12	ալյումին	5	1.6
				պղինձ	12	6.0
Ողջի	91	ք.Քաջարանից 1.7 կմ վերև	11	պղինձ	6	3.0
				92	ք.Քաջարանից 1.8 կմ ներքև	11
	ամոնիում իոն	7	11.3			
	ալյումին	5	1.7			
	մանգան	5	2.1			
	պղինձ	11	13.0			
	սելեն	8	4.0			
	93	ք.Կապանից 0.8 կմ վերև	9	ալյումին	6	3.2
				պղինձ	9	14.0
	94	ք.Կապանից 6.8 կմ ներքև	10	նիտրիտ իոն	7	2.1
				սուլֆատ իոն	8	2.1
				ալյումին	11	6.8
				վանադիում	6	2.0
մանգան				11	15.7	
պղինձ				11	128.0	
ցինկ				11	12.6	
սելեն	8	2.0				
Արծվանիկ	95	Պոչամբարից 0.5 կմ վերև	4	սուլֆատ իոն	1	2.2
				ալյումին	2	1.2
				վանադիում	3	5.0
				մանգան	1	3.2
				պղինձ	2	5.0
				ցինկ	1	3.6
				սելեն	1	2.0
	96	Գետաբերան	11	նիտրիտ իոն	8	5.1
				սուլֆատ իոն	8	4.9
				ալյումին	8	1.9
				վանադիում	8	5.0
				մանգան	5	6.5
				պղինձ	8	8.0
ցինկ	8	8.3				
սելեն	7	3.0				
Գեղի	97	Աջաբաջ գյուղից 0.5 կմ վերև	7	ալյումին	5	4.8
				պղինձ	5	3.0
	98	Գետաբերան	10	ալյումին	5	1.8
				պղինձ	9	4.0
Որոտան	99	Գորայք գյուղից 0.5 կմ վերև	7	ալյումին	6	3.0
				վանադիում	7	6.0
	100	ք.Սիսիանից 1 կմ վերև	9	ալյումին	6	2.0
վանադիում	9	18.0				

5.ՍՈՑԻԱԼ-ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՏՎԱԾ

Ջրային օբյեկտի անվանումը	Դիտակետի համարը	Դիտակետը (հատվածքը)	Նմուշների քանակը	Աղտոտիչների անվանումը	ՍԹԿ-ն գերազանցող դեպքերի քանակը, միավոր	Միջին տարեկան կոնցենտրացիայի գերազանցումները ՍԹԿ-ից, անգամ
Որոտան	101	ք.Սիսիանից 2 կմ ներքև	9	նիտրիտ իոն	6	3.0
				ամոնիում իոն	6	1.1
				ալյումին	6	1.9
				վանադիում	9	19.0
				մանգան	3	1.8
				պղինձ	5	2.0
	102	Տաթև ՀԷԿ գյուղից 0.5 կմ ներքև	11	ալյումին	10	2.4
				վանադիում	11	8.0
				մանգան	3	1.9
				պղինձ	10	2.0
Միսիան	103	Արևիս գյուղից 0.5 կմ վերև	6	ալյումին	3	3.0
				պղինձ	2	3.0
	104	Գետաբերան	6	ալյումին	6	3.5
				վանադիում	6	3.0
				մանգան	2	1.9
				պղինձ	6	3.0
Գորիսգետ	106	ք.Գորիսից 3 կմ վերև	9	ալյումին	5	1.8
				վանադիում	9	13.0
	107	ք.Գորիսից 1.5 կմ ներքև	11	ԹԿՊ ₅	4	1.1
				նիտրիտ իոն	10	11.3
				ամոնիում իոն	9	8.4
				վանադիում	11	18.0
պղինձ	11	3.0				
Արփիլճի ջրամբար	109	Ամբարտակի մոտ	5	ալյումին	5	16.6
				վանադիում	5	8.0
				քրոմ	4	2.0
				էրկաթ	4	1.9
				մանգան	5	3.5
				պղինձ	5	5.0
				նիտրիտ իոն	6	4.2
Ախուրյանի ջրամբար	110	Ամբարտակի մոտ	8	ալյումին	8	2.1
				վանադիում	8	8.0
				մանգան	2	2.1
				պղինձ	8	2.0
				նիտրիտ իոն	6	4.2
Ապարանի ջրամբար	111	Ամբարտակի մոտ	6	ալյումին	6	5.3
				վանադիում	5	2.0
				մանգան	5	5.6
				պղինձ	3	2.0
Երևանյան լիճ	112	Ամբարտակից գետի հոսանքով ներքև	12	ԹԿՊ ₅	8	1.2
				նիտրիտ իոն	11	2.9
				ամոնիում իոն	7	1.8
				ալյումին	7	4.2
				վանադիում	12	16.0
				քրոմ	12	7.0
				մանգան	12	3.9
				պղինձ	10	3.0
Ազատի ջրամբար	113	Ամբարտակի մոտ	5	ալյումին	4	3.5
				վանադիում	5	10.0
				քրոմ	3	2.0
				մանգան	2	2.8
				պղինձ	3	2.0

5.ՍՈՑԻԱԼ-ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՏՎԱԾ

Ջրային օբյեկտի անվանումը	Դիտակետի համարը	Դիտակետը (հատվածքը)		Նմուշների քանակը	Աղտոտիչների անվանումը	ՍԹԿ-ն գերազանցող դեպքերի քանակը, միավոր	Միջին տարեկան կոնցենտրացիայի գերազանցումները ՍԹԿ-ից, անգամ
Կեչուտի ջրամբար	114	Ամբարտակի մոտ		8	այլումին	5	2.6
					վանադիում	8	4.0
Սևանա լիճ	115	Թերակղզուց 3.5 կմ դեպի արևելք		6	մագնեզիում	3	1.1
					վանադիում	6	5.0
					քրոմ	3	2.0
					բրոմ	5	1.9
					սելեն	5	2.0
					մագնեզիում	3	1.1
	116	Թերակղզուց 70° ազիմուտով		6	վանադիում	6	5.0
					քրոմ	4	2.0
					բրոմ	5	1.9
					սելեն	5	2.0
					մագնեզիում	3	1.1
					վանադիում	6	5.0
	117	Ձկնագետի գետաբերանի շրջանում	մակերևույթից	6	մագնեզիում	3	1.1
					վանադիում	6	5.0
					քրոմ	4	2.0
					բրոմ	5	1.9
					սելեն	5	2.0
					մագնեզիում	3	1.1
		20 մ խորքից	6	վանադիում	6	5.0	
				քրոմ	4	2.0	
				բրոմ	5	1.9	
				սելեն	5	2.0	
				մագնեզիում	3	1.1	
				վանադիում	6	5.0	
118	Շորժա գյուղից 0.5 կմ հարավ-արևմուտք		6	քրոմ	4	2.0	
				բրոմ	5	1.9	
				սելեն	5	2.0	
				մագնեզիում	3	1.1	
				վանադիում	6	5.0	
				քրոմ	4	2.0	
119	Շորժա գյուղից 6 կմ հարավ-արևմուտք	մակերևույթից	6	մագնեզիում	3	1.1	
				վանադիում	6	5.0	
				քրոմ	4	2.0	
				բրոմ	5	2.0	
				սելեն	5	2.0	
				մագնեզիում	3	1.1	
	20 մ խորքից	6	վանադիում	6	5.0		
			քրոմ	5	2.0		
			բրոմ	5	1.9		
			սելեն	5	2.0		
			մագնեզիում	3	1.1		
			վանադիում	6	5.0		
120	Արտանիշ գյուղից 2 կմ 135° ազիմուտով	մակերևույթից	6	քրոմ	5	2.0	
				բրոմ	5	1.9	
				սելեն	5	2.0	
				մագնեզիում	3	1.1	
				վանադիում	6	5.0	
				քրոմ	4	2.0	
	20 մ խորքից	6	բրոմ	5	2.0		
			սելեն	5	2.0		
			մագնեզիում	3	1.1		
			վանադիում	6	5.0		
			քրոմ	4	2.0		
			բրոմ	5	2.0		
121	Փամբակ գյուղից 10 կմ 270° ազիմուտով		6	մագնեզիում	3	1.1	
				վանադիում	6	5.0	
				քրոմ	5	2.0	
				բրոմ	5	1.9	
				սելեն	5	2.0	
				մագնեզիում	3	1.1	

5.ՍՈՑԻԱԼ-ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՏՎԱԾ

Ջրային օբյեկտի անվանումը	Դիտակետի համարը	Դիտակետը (հատվածքը)		Նմուշների քանակը	Աղտոտիչների անվանումը	ՍԹԿ-ն գերազանցող դեպքերի քանակը, միավոր	Միջին տարեկան կոնցենտրացիայի գերազանցումները ՍԹԿ-ից, անգամ
Սևանա լիճ	121	Փամբակ գյուղից 10 կմ 270° ազիմուտով	20 մ խորքից	6	մազնեզիում	3	1.1
					վանադիում	6	5.0
					քրոմ	5	2.0
					բրոմ	5	2.0
					սելեն	5	2.0
	122	Փամբակ գուղից 2.2 կմ 255° ազիմուտով	մակերևույթից	6	մազնեզիում	3	1.1
					վանադիում	6	5.0
					քրոմ	5	2.0
					բրոմ	5	2.0
					սելեն	5	2.0
			20 մ խորքից	6	մազնեզիում	3	1.1
					վանադիում	6	5.0
					քրոմ	5	2.0
					բրոմ	5	2.0
					սելեն	5	2.0
	123	Փամբակ գյուղից 13 կմ 235° ազիմուտով	մակերևույթից	6	մազնեզիում	3	1.1
					վանադիում	6	5.0
					քրոմ	4	2.0
					բրոմ	5	2.0
					սելեն	5	2.0
			20 մ խորքից	6	մազնեզիում	3	1.1
					վանադիում	6	5.0
					քրոմ	5	2.0
					բրոմ	5	2.0
					սելեն	5	2.0
	124	Մասրիկ գետի գետաբերանի շրջանում		6	մազնեզիում	3	1.1
					վանադիում	6	5.0
					քրոմ	5	2.0
					բրոմ	5	1.9
					սելեն	5	2.0
	125	Կարճաղբյուր գետի գետաբերանի շրջանում		6	մազնեզիում	3	1.1
					վանադիում	6	5.0
					քրոմ	5	2.0
					բրոմ	5	2.0
					սելեն	5	2.0
	126	Արփա-Սևան ջրատարի ելքի մոտ		6	մազնեզիում	3	1.1
					վանադիում	6	5.0
					քրոմ	5	2.0
					բրոմ	5	2.0
					սելեն	5	2.0
	127	Մարտունի գետի գետաբերանի շրջանում		6	մազնեզիում	3	1.1
					վանադիում	6	5.0
					քրոմ	4	2.0
					բրոմ	5	2.0
					սելեն	5	2.0
	128	Երանոս գյուղից 15 կմ 90° ազիմուտով	մակերևույթից	6	վանադիում	3	5.0
					քրոմ	6	2.0
					բրոմ	5	2.0
սելեն					5	2.0	

Ջրային օբյեկտի անվանումը	Դիտակետի համարը	Դիտակետը (հատվածքը)		Նմուշների քանակը	Աղտոտիչների անվանումը	ՍԹԿ-ն գերազանցող դեպքերի քանակը, միավոր	Միջին տարեկան կոնցենտրացիայի գերազանցումները ՍԹԿ-ից, անգամ
Սևանա լիճ	128	Երանոս գյուղից 15 կմ 90° ազիմուտով	20 մ խորքից	6	մազնեզիում	5	1.1
					վանադիում	3	5.0
					քրոմ	6	2.0
					բրոմ	5	2.0
					սելեն	5	2.0
	129	Երանոս գյուղից 24 կմ 90° ազիմուտով	մակերևույթից	6	մազնեզիում	5	1.1
					վանադիում	3	5.0
					քրոմ	6	2.0
					բրոմ	5	1.9
					սելեն	5	2.0
			20 մ խորքից	6	մազնեզիում	5	1.1
					վանադիում	3	5.0
					քրոմ	6	2.0
					բրոմ	5	1.9
					սելեն	5	2.0
	130	Նորադուս գյուղից 7 կմ հյուսիս-արևմուտք		6	մազնեզիում	5	1.1
					վանադիում	3	5.0
					քրոմ	6	2.0
					բրոմ	5	2.0
					սելեն	5	2.0
131	Չկալովկա գյուղից 7.5 կմ հյուսիս	մակերևույթից	6	վանադիում	5	5.0	
				քրոմ	3	2.0	
				բրոմ	6	1.9	
				սելեն	5	2.0	
				մազնեզիում	5	1.1	
		20 մ խորքից	6	վանադիում	5	5.0	
				քրոմ	3	2.0	
				բրոմ	6	2.0	
				սելեն	5	2.0	
				մազնեզիում	5	1.1	

5.4.2. 2012թ. հունվար ամսվա շրջակա բնական միջավայրի աղտոտվածության մշտադիտարկում (մոնիթորինգ): Ըստ ՀՀ բնապահպանության նախարարության տեղեկատվության, հանրապետության շրջակա բնական միջավայրը 2012թ. հունվարին ունեցել է հետևյալ բնութագիրը.

Օդային ավազանի որակի մշտադիտարկում (մոնիթորինգ): Հունվարին հանրապետության մթնոլորտի աղտոտվածության որակի մոնիթորինգ իրականացվել է Երևան, Գյումրի, Վանաձոր, Ալավերդի, Հրազդան և Արարատ քաղաքներում տեղակայված 14 դիտակայանների, Երևան, Գյումրի, Վանաձոր, Ալավերդի, Հրազդան, Ծաղկաձոր, Վաղարշապատ, Աբովյան և Սևան քաղաքներում տեղակայված պասիվ նմուշառման 820 դիտակետերի, Երևան, Ալավերդի, Ծաղկաձոր քաղաքներում և Ամբերդ գյուղում տեղակայված ավտոմատ կայանների միջոցով: Ընդհանուր առմամբ վերցվել է օդի 42427 փորձանմուշ:

Երևան քաղաքի մշտական 5 դիտակայաններում ակտիվ նմուշառման եղանակով մթնոլորտային օդի փորձանմուշներում որոշվել են փոշու, ծծմբի երկօքսիդի, ազոտի երկօքսիդի և գետնամերձ օզոնի պարունակությունները: Ակտիվ նմուշառման միջոցով վերցվել է օդի 370 փորձանմուշ: Փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիան ՍԹԿ-ն գերազանցել է 1.3 անգամ,

ազոտի երկօքսիդինը՝ 4.1 անգամ: Քաղաքի մթնոլորտային օդի փորձանմուշներում ավտոմատ կայանների միջոցով որոշվել են ածխածնի մոնօքսիդի, ծծմբի երկօքսիդի, ազոտի օքսիդների և գետնամերձ օզոնի պարունակությունները: Ավտոմատ սարքի միջոցով ածխածնի մոնօքսիդի պարունակության որոշման համար կատարվել է օդի 10541, ծծմբի երկօքսիդի համար՝ 6603, ազոտի օքսիդների համար՝ 753, գետնամերձ օզոնի համար՝ 571 դիտարկում: Ըստ ավտոմատ սարքերի տվյալների, մթնոլորտային օդի փորձանմուշներում ազոտի օքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիան ՄԹԿ-ն գերազանցել է 2.1 անգամ: Քաղաքի պասիվ նմուշառման 15 դիտակետերի միջոցով վերցված մթնոլորտային օդի 39 փորձանմուշներում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի պարունակությունները դիտվել են թույլատրելի նորմաների սահմաններում:

Գյումրի քաղաքի մշտական դիտակայանում փոշու պարունակության որոշման համար վերցվել է օդի 19 փորձանմուշ: Փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիան ՄԹԿ-ն գերազանցել է 1.6 անգամ: Քաղաքի պասիվ նմուշառման 24 դիտակետերից ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի պարունակությունները որոշելու համար վերցվել է օդի 240 փորձանմուշ: Ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիան ՄԹԿ-ից բարձր է եղել 1.9 անգամ, իսկ ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիան դիտվել է թույլատրելի նորմայի սահմանում:

Վանաձոր քաղաքի մշտական 3 դիտակայաններում ակտիվ նմուշառման եղանակով մթնոլորտային օդի փորձանմուշներում որոշվել են ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի պարունակությունները: Ընդհանուր առմամբ վերցվել է օդի 136 փորձանմուշ: Ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները դիտվել են թույլատրելի նորմաների սահմաններում: Քաղաքի պասիվ նմուշառման 24 դիտակետերի միջոցով վերցված մթնոլորտային օդի 144 փորձանմուշներում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները դիտվել են թույլատրելի նորմաների սահմաններում:

Ալավերդի քաղաքի մշտական 2 դիտակայաններում, ինչպես նաև ավտոմատ կայանում ակտիվ նմուշառման եղանակով մթնոլորտային օդի փորձանմուշներում որոշվել են ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի պարունակությունները: Ընդհանուր առմամբ վերցվել է օդի 122 փորձանմուշ: Ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիան ՄԹԿ-ն գերազանցել է 1.1 անգամ: Ավտոմատ սարքի միջոցով ածխածնի մոնօքսիդի պարունակության որոշման համար կատարվել է օդի 5321, ծծմբի երկօքսիդի համար՝ 5331, ազոտի օքսիդների համար՝ 842, գետնամերձ օզոնի համար՝ 668 դիտարկում: Ըստ ավտոմատ սարքի տվյալների, ավտոմատ կայանի հարակից տարածքի մթնոլորտային օդի փորձանմուշներում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիան ՄԹԿ-ն գերազանցել է 4.3 անգամ: Քաղաքի պասիվ նմուշառման 18 դիտակետերից ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի պարունակությունները որոշելու համար վերցվել է օդի 144 փորձանմուշ: Ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիան ՄԹԿ-ն գերազանցել է 1.8 անգամ:

Հրազդան քաղաքի մշտական դիտակայանում ցեմենտի փոշու պարունակության որոշման համար վերցվել է օդի 60 փորձանմուշ: Մթնոլորտային օդում ցեմենտի փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիան ՄԹԿ-ն գերազանցել է 2.4 անգամ, իսկ միանվագ առավելագույն կոնցենտրացիան՝ 3.8 անգամ: Դեկտեմբեր ամսվա համեմատ փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիան նվազել է 1.2 անգամ: Քաղաքի պասիվ նմուշառման 12 դիտակետերի միջոցով վերցված

մթնոլորտային օդի 48 փորձանմուշներում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները դիտվել են թույլատրելի նորմաների սահմաններում:

Արարատ քաղաքի մշտական դիտակայանում ցեմենտի փոշու պարունակության որոշման համար ակտիվ նմուշառման միջոցով վերցվել է օդի 29 փորձանմուշ: Մթնոլորտային օդում ցեմենտի փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիան ՍԹԿ-ն գերազանցել է 5.1 անգամ: Դեկտեմբեր ամսվա համեմատ ցեմենտի փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիան բարձրացել է 2.3 անգամ:

Ծաղկաձոր քաղաքի պասիվ նմուշառման 14 դիտակետերի միջոցով վերցված մթնոլորտային օդի 56 փորձանմուշներում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները դիտվել են թույլատրելի նորմաների սահմաններում: Ավտոմատ սարքի միջոցով ածխածնի մոնոօքսիդի պարունակության որոշման համար կատարվել է օդի 5236, ազոտի օքսիդների համար՝ 868, ծծմբի երկօքսիդի համար՝ 3689 դիտարկում: Ըստ ավտոմատ սարքի տվյալների, ավտոմատ կայանի հարակից տարածքի մթնոլորտային օդի փորձանմուշներում որոշված նյութերի միջին ամսական կոնցենտրացիաները դիտվել են թույլատրելի նորմաների սահմաններում:

Վաղարշապատ, Արովյան և Սևան քաղաքների պասիվ նմուշառման համապատասխանաբար 16, 12 և 10 դիտակետերի միջոցով վերցված մթնոլորտային օդի 57, 72 և 20 փորձանմուշներում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները դիտվել են թույլատրելի նորմաների սահմաններում:

Ամբերդ գյուղում ավտոմատ եղանակով վերցվել է օդի 60 և փոշու 24 փորձանմուշ: Օդի փորձանմուշներում որոշվել են ծծմբի երկօքսիդի, ազոտի երկօքսիդի, ամոնիակի և նիտրատ իոնի, իսկ փոշու փորձանմուշներում՝ քլոր, նիտրատ, սուլֆատ, ամոնիում իոնների և 21 քիմիական տարրերի պարունակությունները: Մթնոլորտային օդում գետնամերձ օզոնի որոշման համար անընդմեջ ռեժիմով կատարվել է 364 դիտարկում: Գետնամերձ օզոնի միջին ամսական կոնցենտրացիան ՍԹԿ-ից բարձր է եղել 2.9 անգամ, իսկ ազոտի երկօքսիդի և ամոնիակի միջին ամսական կոնցենտրացիաները դիտվել են թույլատրելի նորմաների սահմաններում:

Ամբերդ գյուղի ավտոմատ կայանի հարակից տարածքի տեղումներում (ձյուն) վերահսկվող նյութերի պարունակությունը, 2012թ. հունվար

մգ/դմ³

Ցուցանիշներ	Նմուշների վերցման ամսաթիվը	
	18	26
Ջրածնային ցուցիչ (рН)	5.87	6.49
Տեսակարար էլեկտրահաղորդականություն (μՍիմ/սմ)	7.5	68.2
Սուլֆատ իոն	0.56	3.15
Քլորիդ իոն	0.21	3.66
Նիտրատ իոն	1.44	4.69
Ամոնիում իոն	0.234	0.479

Մակերևութային ջրերի որակի մշտադիտարկում (մոնիթորինգ): Հունվարին մակերևութային ջրերի նմուշառ կատարվել է հանրապետության 12 գետերի և Երևանյան լճի 27 դիտակետերում: Վերցված 27 փորձանմուշներում որոշվել է 17-19-ական ցուցանիշ:

Մակերևութային ջրերի աղտոտվածության վիճակը, 2012թ. հունվար

Ջրային օբյեկտի անվանումը	Դիտակետի համարը	Դիտակետը (հատվածքը)	ՍԹԿ-ն գերազանցող միացությունների կոնցենտրացիաները			
			ԹԿՊ ₅ (ՍԹԿ՝ 3.0 մգ/դմ ³)	ԹՔՊ (ՍԹԿ՝ 30.0 մգN/դմ ³)	նիտրիտ իոն (ՍԹԿ՝ 0.024 մգN/դմ ³)	ամոնիում իոն (ՍԹԿ՝ 0.39 մգN/դմ ³)
Փամբակ	2	ք.Սպիտակից 0.5 կմ ներքև	3.4	-	-	-
	3	ք.Վանաձորից 0.6 կմ վերև	3.5	52	-	-
	4	ք.Վանաձորից 4.5 կմ ներքև	3.7	-	0.062	5.929
Դեբեդ	5	Մարցիգետի թափման կետից 0.5 կմ ներքև	4.4	-	0.037	0.460
	6	ք.Այրումից 0.5 կմ վերև	5.0	-	0.047	-
Մարցիգետ	13	Գետաբերան	4.3	-	-	-
Ախթալա	14	Գետաբերան	-	-	-	0.627
Աղստև	16	ք.Դիլիջանից 0.5 կմ ներքև	-	-	-	1.615
	17	ք.Իջևանից 1 կմ վերև	-	-	-	0.516
	18	ՀՀ պետական սահմանի մոտ	3.9	-	-	1.341
Գետիկ	20	Գետաբերան	3.4	-	-	-
Սևջուր	40	ք.Վաղարշապատից 10 կմ հարավ	3.7	50	0.039	0.965
	41	ք.Վաղարշապատից 11 կմ հարավ-արևելք	-	42	0.047	0.563
	42	Ռանչպար գյուղից 0.5 կմ ներքև	-	44	0.053	-
Քասախ	47	Գետաբերան	4.7	42	-	-
Հրազդան	52	Քաղսի գյուղից 0.5 կմ ներքև	3.8	-	0.034	0.623
	53	Արգել գյուղից 0.5 կմ ներքև	4.4	-	-	-
	54	Արգնի ՀԷԿ-ից 0.5 կմ ներքև	3.8	38	0.043	1.162
	55	Դարբնիկ գյուղի մոտ	5.8	38	0.074	4.518
	56	Գետաբերան	-	-	0.052	2.564
Մարմարիկ	58	Գետաբերան	3.5	-	-	-
Գետառ	59	Գետաբերան	4.6	-	0.075	2.081
Երևանյան լիճ	112	Ամբարտակի մոտ	4.7	38	0.052	0.738